

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

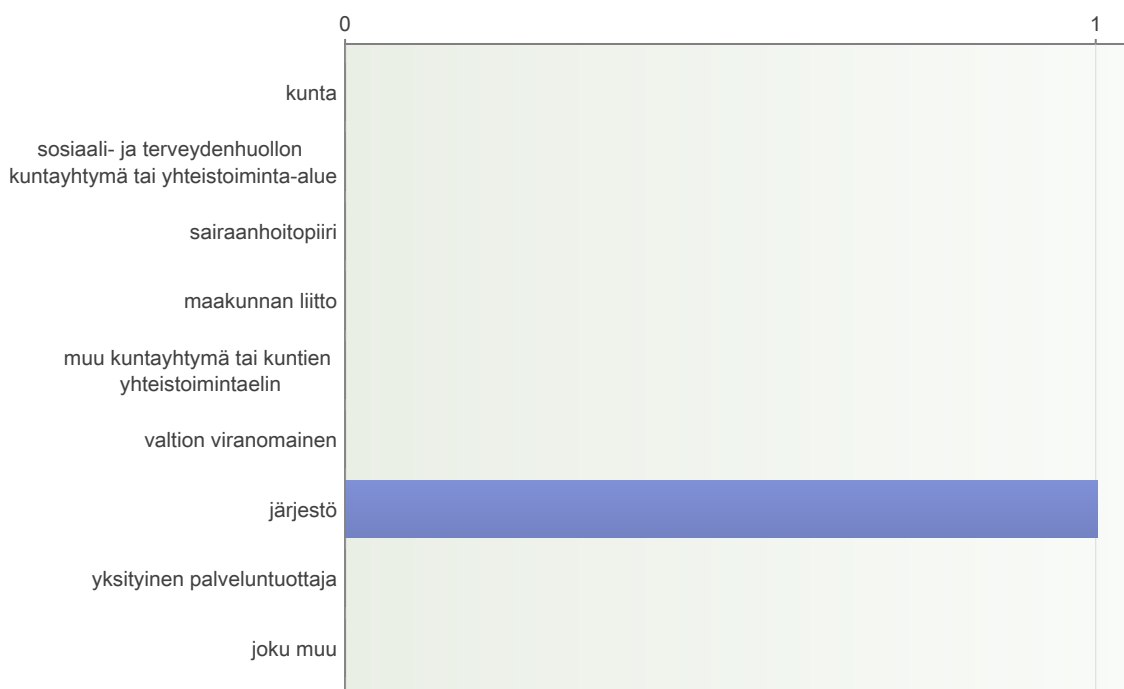
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Suomen sairaanhoitajaliitto ry	Teija Korhonen	Nina Hahtela, nina.hahtela@sairaanhoitajat.fi, puh: 010-321 3331		

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sairaanhoidtajaliitto näkee sote-uudistuksen tarpeellisena ja kannattaa lähtökohtaisesti asiakkaiden valinnanvapauden laajentamista. Väestön hyvinvointi- ja terveyserojen syntyminen vaikuttavat pitkällä aikavälillä monet yhteiskunnalliset tekijät syrjäytyminen ja perheen sosioekonominen asema. Tällä hetkellä laissa suoran valinnanvapauden piiriin suunniteltuja palveluja käyttävät eniten ikääntyneet, mielenterveyskuntoutujat vähävaraiset ja syrjäytyneet työelämän ulkopuolella olevat henkilöt, jotka ovat usein monisairaita ja laaja-alaisia palveluita tarvitsevia. Näin ollen pelkällä valinnanvapauden lisäämisellä ei hyvinvointi- ja terveyseroja pystytä kaventamaan. Päinvastoin valinnanvapaus voi entisestään lisätä hyvinvointi- ja terveyseroja, sillä todennäköisesti terveet ja hyvin koulutetut ovat kykenevämpiä valitsemaan laadukkaat palvelut. Sairaanhoidtajaliitto korostaa ennaltaehkäisevien sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuutta ja niiden kehittämisen merkitystä hyvinvointi – ja terveyserojen vähentämiseksi, mikä ei tässä lakiesityksessä tule esille. Tulisiko sote-keskuksia velvoittaa selkeämmin hyvinvoinnin- ja terveydenedistämiseen.

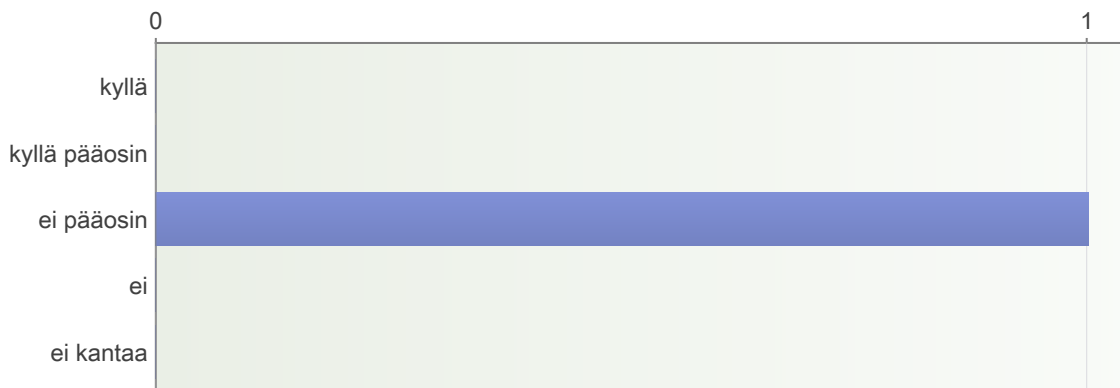
Terveys- ja hyvinvointi eroja kavennetaan, kun palvelut ovat vaikuttavia ja kohdentuvat oikein niitä tarvitseville. Vaarana on palvelujen pirstaloituminen ja asiakasmaksujen kasvaminen mikä enemmänkin lisää terveys- ja hyvinvointieroja. Maakunnat ovat lähtökohtaisesti erilaisessa asemassa palvelujen järjestämisen suhteen, mikä asettaa myös eri maakuntien ihmiset eri arvoiseen asemaan.

Esityksen mukaan maakunnan on tarjottava asukkaille mahdollisuus valita suoravalinta-, asiakasseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palvelutuottajien välillä. Onko todennäköistä, että kaikkiin maakuntiin tulee yksityisiä palveluntuottajia ja ovatko silloin esimerkiksi Lapin alueella asuvat ihmiset yhdenveroisessa asemassa pääkaupunkiseudulla asuvien kanssa? Harvaan asutuilla alueilla esteeksi asiakkaan valinnanvapaudelle voivat muodostua myös mahdolliset kustannukset, joita asiakkaalle syntyy matkustaessaan valitsemiinsa palveluihin. Kenen vastuulle nämä matkakustannukset tulevat?

Vaikka palvelujen järjestäjä on yksi taho, asiakkaan näkökulmasta palvelut voivat näyttää pirstaleisilta, eikä ns. yhden luukun periaate toteudu. Esityksen mukaan asiakasseteliasiakkaille on mahdollista tarjota lisäpalveluita erillistä maksua vastaan. Tämä ei kavenna terveys- ja hyvinvointieroja vaan eriarvoista kansalaisia.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

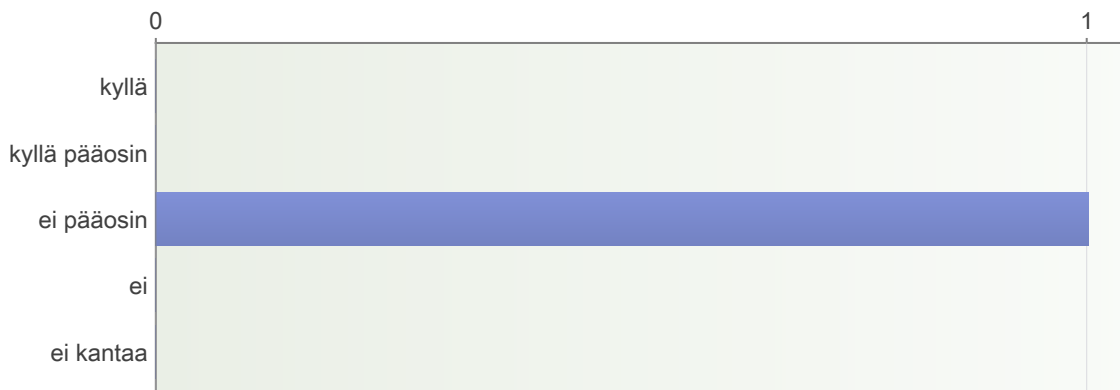
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausjärjestelmä on monimutkainen ja vaatii asiakkaalta paljon tietoa palveluista ja kykyä käyttää eri vaihtoehtoja (maakunnan, sote-keskuksen valinta, asiakassetelin tai henkilökohtaisen budjetin käyttö). Lisäksi omaan tilanteeseen sopivaan palveluun hakeutumiseen vaikuttavat myös maantieteelliset etäisyydet ja palveluntuottajien määrä. Henkilökohtainen budjetti ja asiakassetelin käyttö lisäävät asiakkaiden mahdollisuutta valita palveluntuottaja. Palveluntuottajilla on myös mahdollisuus kieltäytyä asiakassetelillä / henkilökohtaisella budjetilla tulevista asiakkaista. Tämä rajoittaa asiakkaiden aitoa valinnanvapautta ja mahdollistaa yksityisten palveluntuottajien valita asiakkaat. Kuinka varmistetaan, että kaikki asiakkaat ovat yhdenvertaisessa asemassa asiakasseteliä myönnettäessä, ettei eriarvoisuus lisääny.
- Palvelujen valinnanmahdollisuuteen vaikuttaa myös se, onko pienissä sote-keskuksissa tarjolla asiakkaan terveyden kannalta keskeisiä palveluita. Kansansairauksien ehkäisyn ja hoidon näkökulmasta on tärkeää, että asiakas voi saada erikoistuneiden sairaanhoitajien, kuten diabeteshoitajan palveluita.
- Asiakkaan vaikutusmahdollisuuksiin vaikuttaa myös se, kuinka asiakkaat saavat tietoa palvelujen laadusta, tämä edellyttää läpinäkyvien laatuindikaattoreiden kehittämistä. Asiakas voi vaikuttaa palveluihinsa, jos hänelle on tarjolla useita palveluntuottajia. Esityksessä ei oteta kantaa myöskään siihen, säilyvätkö palvelut lähellä asiakasta tulevaisuudessa.
- Järjestelmä on monimutkainen, mikä voi heikentää esimerkiksi iäkkäiden, muistisairaiden sekä päihde- ja mielenterveyspalvelujen asiakkaiden saamia palveluja. Heidän voi olla vaikea hallita oman hoitonsa kokonaisuutta. Vaarana on myös, että jo olemassa olevat toimivat hoitoketjut ja integroidut palvelut pirstaloituvat, mikä heikentää asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihinsa. Palveluneuvontaa ja ohjausta tulee kehittää, niin että edellä mainitut asiakasryhmät voivat aidosti vaikuttaa saamiinsa palveluihin.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan palveluun hakeutumiseen vaikuttaa palvelujen etäisyys, se millainen tieto tai mielikuva hänellä on palvelusta. Asiakkaan hakeutuminen tarkoituksenmukaisiin palveluihin edellyttää, että hän saa ohjausta eri palveluihin liittyen. Esitys asettaa palveluntuottajat kilpailuasetelmaan, mikä voi johtaa siihen, että asiakas ei saa oman terveytensä kannalta asianmukaista tietoa. Jos asiakas valitsee kauempana olevan palvelun, korvataanko hänen matkakustannuksensa? Vaarana on, että palvelujen etäisyys asettaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan siinä, miten he voivat valita tilanteeseensa sopivat palvelut. Ne asiakkaat, joilla on tietoa ja taitoa verrata palveluntuottajia ja jotka kykenevät arvioimaan oman palveluntarpeensa, hyötyvät eri palveluvaihtoehdoista. Toisaalta voimme kysyä, mikä rooli ammattilaisten osaamisella on tilanteen mukaisiin palveluihin ohjaamisessa, vai voiko valinnan jättää kokonaan asiakkaan omaan harkintaan. On olemassa myös asiakas-/potilasryhmiä, jotka eivät itse hakeutumaan tai valitsemaan palveluitaan, kuten esimerkiksi muistisairaat vanhukset, vammaiset henkilöt, päihde- ja mielenterveyspotilaat.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Ei vastauksia.

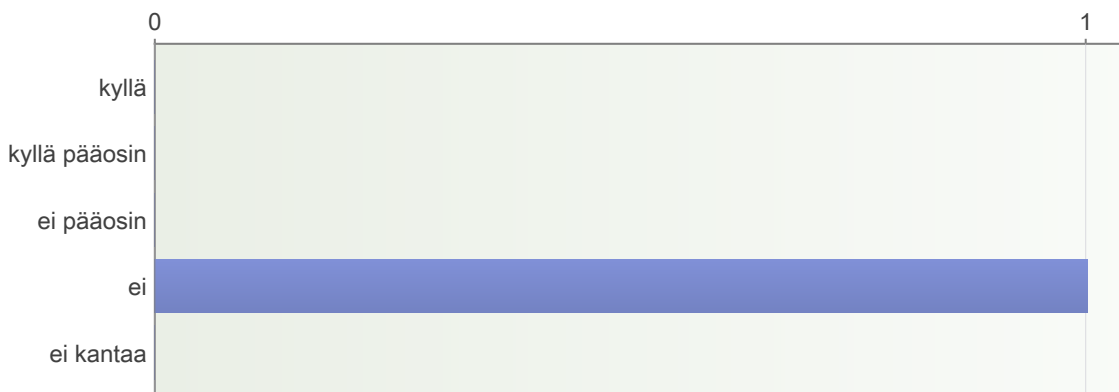
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Epäselväksi jää, miten palvelujen tarpeen mukaista yhteen sovittamista arvioidaan, mitkä ovat sen toteutumisen kriteerit. Monituottajamalli hajauttaa asiakkaan saamat palvelut usean toimijan ja eri organisaatioissa toimivien ammattilaisten vastuulle. Maakunnan liikelaitoksen ja sote-keskusten välistä palveluiden integraatiota lisätään asiakassuunnitelmalla, jonka asemaa ei kuitenkaan määritellä tarkemmin. Onko sitä mahdollista muuttaa sote-keskuksessa asiakkaan tilanteen niin vaatiessa. Palvelujen integrointi niin, että asiakkaan palvelu – ja hoito on yhtenäistä, vaatii ohjauksen kehittämistä. Ohjauksesta ei kuitenkaan ole mahdollista valittaa.
Viranhaltijapäätöksiä edellyttävien sosiaalipalvelujen jalkauttaminen sote-keskuksiin voi hankaloittaa asiakkaan asiointia, jos hänen palveluidensa ajankohta on riippuvainen siitä, milloin näitä palveluita on sote-keskuksessa saatavissa.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

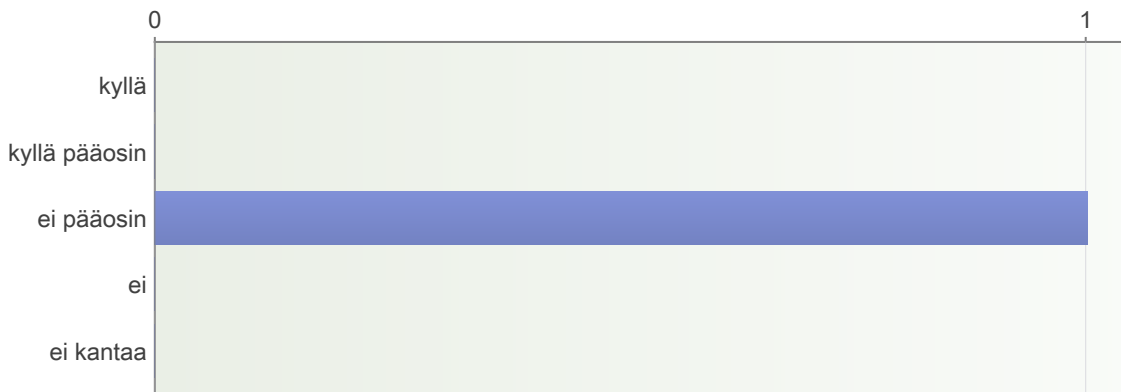
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-uudistuksen alkuperäiset tavoitteet palvelujen integroinnista eivät tule esille. Integraation onnistumiseen vaikuttaa se kenellä on valta toteuttaa palveluohjausta ja miten se toteutetaan. Tämän lisäksi asiakkaan tiedon ajantasainen siirtyminen palvelujen tuottajien välillä on taattava integraation onnistumiseksi, mm. maakunnanliikelaitoksen ja sote-keskusten välillä. Integraatiota heikentää myös sosiaalihuollon palvelujen eriytyminen terveydenhuollon palveluista, kun niitä ei saa tarjota yksityisen sote-keskuksen omana palveluna. Sosiaalityöntekijöiden jalkauttaminen useisiin maakunnan alueella sijaitseviin sote-keskuksiin voi olla haasteellista ja kallista toteuttaa ja voi olla organisaation tarpeista lähtevää, ei asiakaslähtöistä palvelua esimerkiksi palvelun saatavuuden ajankohdan osalta. Onko selvitetty kuinka maakunnan sosiaalityöntekijöiden resurssit riittävät vastaamaan tähän palvelutarpeeseen yksityisissä sote-keskuksissa.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistus vaatii tiukkaa valtionvarainministeriön menokuria. Maakuntien osaamistarpeet ovat suuret suhteessa väestön palveluntarpeeseen, tämä voi johtaa alibudjetointiin. Sote-keskusten kapitaatioperustainen rahoitus voi johtaa potilaiden alihoittoon, kun sote-keskukset kilpailevat kustannustehokkuudella. Avoimeksi jää se, kuinka maakuntien valtionrahoituksen perusteet muodostuvat, mitä asioita painotetaan? Maakunnat ovat erilaisia ja niiden asukkailla on erilaisia palvelutarpeita ja terveyserot vaihtelevat alueittain vrt. pääkaupunkiseutu ja harvaanasutut alueet kuten Lappi ja Itä-Suomi. Rahoituksen perusteiden läpinäkyvyys on veronmaksajien oikeudenmukaisen kohtelun näkökulmasta ensiarvoista. Maakunnilla ei ole mahdollisuutta valvoa palvelujen tuottamisen kokonaisuutta ja siitä aiheutuvia kustannuksia. Kuinka hoidetaan tilanteet, joissa palveluntuottajat kustannukset ylittävät järjestäjän määrittämästä hinnasta, esimerkiksi hoidon komplikaatiotilanteissa? Maakunnilla ei ole välttämättä riittävästi osaamista palvelujen järjestämisestä, mikä voi lisätä kustannuksia. Tärkeää on, että järjestämisessä huomioidaan hoitotyön johtajien osaaminen.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

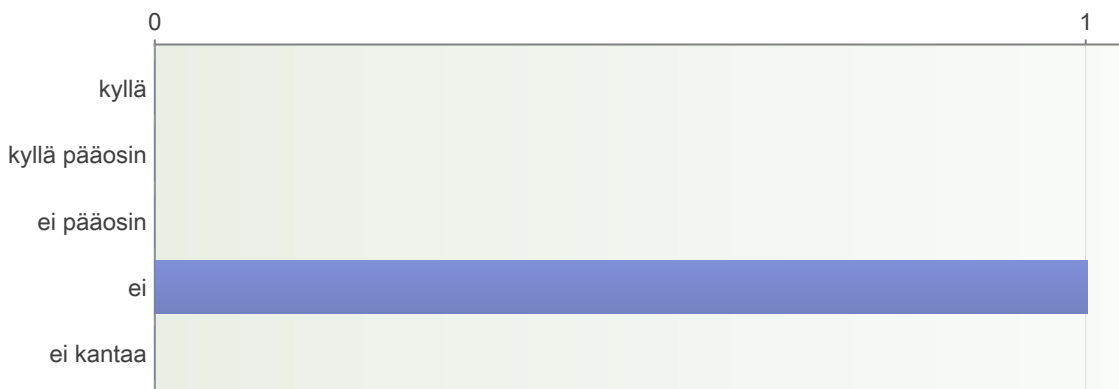
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistus voi edistää digitaalisten palvelujen kehittämistä sekä entistä asiakaslähtöisempien ja innovatiivisten palvelujen kehittämistä. Pidämme tärkeänä, että digitaalisia palveluita kehitetään kaikkien ammattiryhmien käyttöön, myös sairaanhoitajien tarjoamiin palveluihin ja hoitoon.
Uudistus pakottaa palveluntuottajat kehittämään toimintojaan, mikä on hyvä asia silloin kun kehittäminen tuo asiakkaalle parempaa palvelua. Kustannustehokkuudella kilpailu voi kuitenkin johtaa entistä edullisempien palvelujen kehittämiseen, mitkä eivät paranna tai voivat heikentää asiakkaan saamaa palvelua ja voivat olla ammattilaisen työn näkökulmasta ongelmallisia. Näin voi käydä jos palvelujen kehittäminen tähtää pelkästään kilpailukyvyä kasvattamiseen.
Innovaatioiden kehittäminen vaatii koulutusta ja osaamisen kehittämistä, mikä palveluntuottajien on huomioitava henkilöstön näkökulmasta. Asiakassetelin sisältämän palvelun määrittely tärkeää, sillä se voi toimia myös esteenä palveluinnovaatioiden kehittämiselle.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

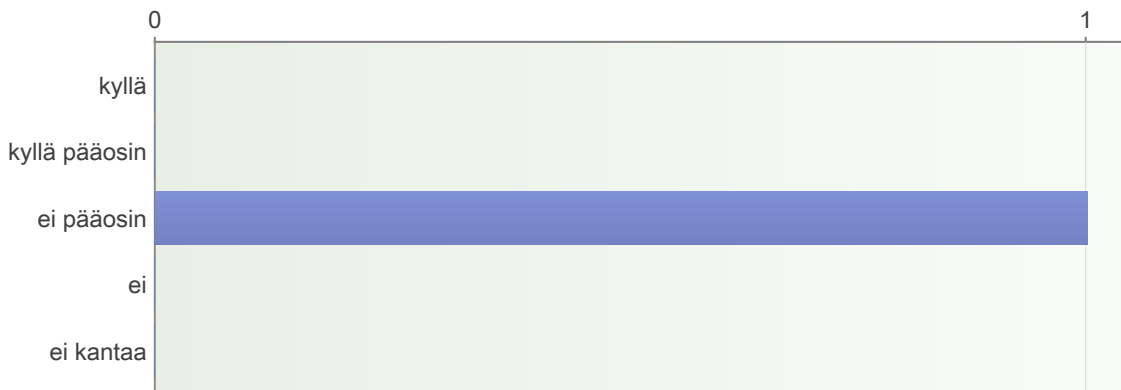
18. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Perustuslain mukaan tarjottava riittävät palvelut. Valinnanvapaus synnyttää yksityisiä palveluntuottajia, mikä lisää palvelujen tarjontaa ja saatavuutta. Tämä voi ohjata kansalaisia hakeutumaan aikaisempaa enemmän palveluihin, vaikka terveysongelma ei parantuakseen vaatisi terveydenhuollon toimenpiteitä, mikä kuormittaa palveluita. Suuri osa työterveydenhuollon asiakkaita käyttää myös sote-keskusten palveluita. Vaikka kapitaatio korvaus maksetaan siitä lähtien kun asiakas käyttää sote-keskuksen palveluja ensimmäisen kerran, on vaarana kuitenkin, että sote-keskuksille maksetaan kapitaatiomaksun asiakkaasta, joka ei varsinaisesti heidän palvelujaan käytä vaan hakevat palvelut työterveyshuollon kautta. Lisäksi ne henkilöt, jotka ovat aikaisemmin hankkineet palvelunsa yksityisiltä palveluntarjoajilta, siirtyvät nyt sote-palvelujen piiriin. Edellä mainittujen ryhmien kohdalla järjestelmä voi johtaa ylihoitoon ja kasvattaa merkittävästi maakunnan kustannuksia. Asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti voivat myös lisätä kustannuksia, ellei niiden sisältämien palvelujen enimmäiskustannuksia määritellä tarkasti ja sovita myös siitä, kuka vastaa hoidossa tapahtuneiden komplikaatioiden hoidosta. Pidämme erittäin tärkeänä sitä, ettei mahdollisia kustannussäästöjä haeta henkilöstöä karsimalla ja henkilöstön asemaa heikentämällä.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaarana on, ettei maakuntien rahoitus ei riitä palvelujen järjestämiseen kun palveluntarve ja niiden käyttö kasvaa. Kustannusten kasvuun vaikuttaa myös yksityisten palveluntuottajien tehokas markkinointi. Pitäisikö markkinointia rajoittaa kustannusten kasvun hillitsemiseksi? Yksityisillä palveluntuottajilla on mahdollisuus tarjota palveluita usean maakunnan alueella, toisin kuin maakunnilla itsellään. Tämä asettaa yksityiset palveluntuottajat etulyönti asemaan kilpailussa, samalla kun maakuntien välistä yhteistyötä vasta kehitetään. Onko tämä eettisesti oikeaa julkisten varojen käyttöä? Lopultahan maakunnan liikelaitoksen vastuulla on tuottaa lakisääteiset palvelut kaikille yhdenvertaisesti esimerkiksi mahdollisen yksityisen sote-keskusten konkurssin yhteydessä.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan näkökulmasta yksityisen sosiaali- ja terveyskeskuksen palveluvalikoimaan kuuluva sosiaalihuollon ammattihenkilön antama neuvonta ja ohjaus on liian suppea palvelu, eikä integroi palveluita uudistuksen alkuperäisten tavoitteiden mukaisesti. Esityksessä ei ole myöskään arvioitu, miten suunniteltu maakuntien sosiaalityöntekijöiden jalkautuminen sote-keskuksiin hinnoitellaan. Epäselväksi jää, mitkä palvelut kuuluvat sote-keskuksille ja mitkä maakunnille esimerkkinä hoitotarvikejakelu, psykologipalvelut? Äitiys- ja lastenneuvola sekä koulu- ja opiskelu terveydenhuolto ovat maakunnan tuottamia palveluita. Sairasvastaanotot siirtyvät sote- keskukseseen. Tärkeää on määritellä mihin aikuisneuvola, jossa tehdään tärkeää ennaltaehkäisevää työtä, kuten terveystarkastukset aikuisille (esim. naisten), rokotukset aikuisille, diabeteksen hoitotyö sijoittuu uudistuksessa.

Erikoissairaanhoidon palvelujen tarjoaminen osana suoran valinnan palveluita sekä asiakassetelillä vaarantavat maakunnan lakisääteisten palvelujen tarjoamista ja tältä osin palveluvalikoima on liian laaja. Vaarana on myös, että terveydenhuollon erikoisosajaat, kuten erikoiskoulutetut sairaanhoitajat siirtyvät pois julkisista palveluista. Mielestämme maakunnan tulisi saada itse päättää siitä, miten palvelut tuotetaan kunkin maakunnan alueella.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

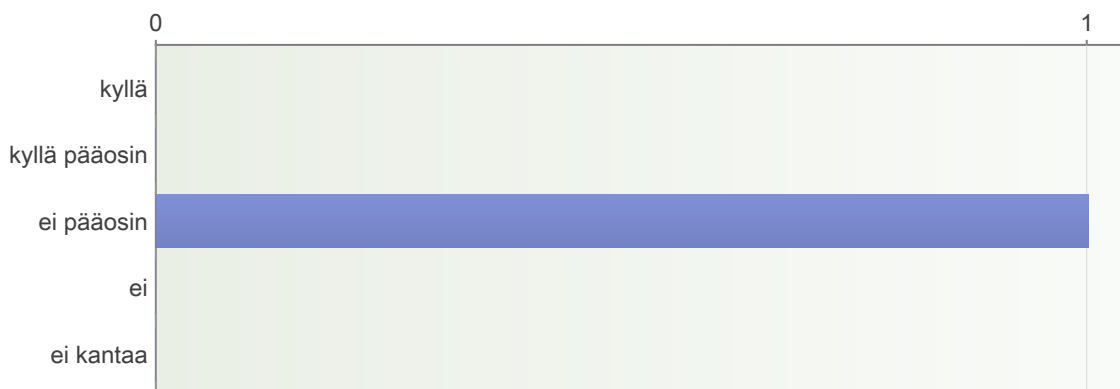

24. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

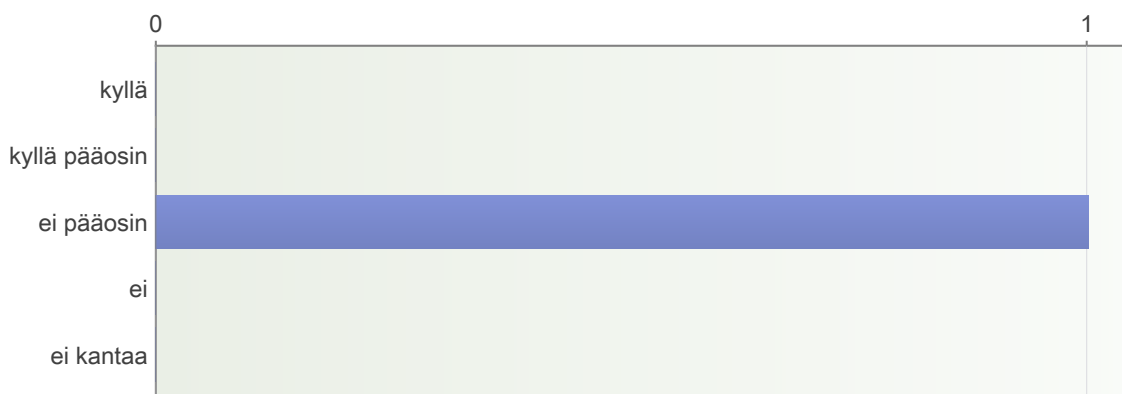
26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Epäselvää on, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan yleislääketieteen palveluihin. Jos palveluita ei määritellä selkeästi vaarana on, että järjestäjällä ja eri palveluntuottajilla on eri käsitys palveluvalikoimasta. Palvelujen epäselvä määrittely voi johtaa siihen, että yksityiset palveluntuottajat siirtävät asiakkaat ja kustannukset maakunnalle aina kun mahdollista.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

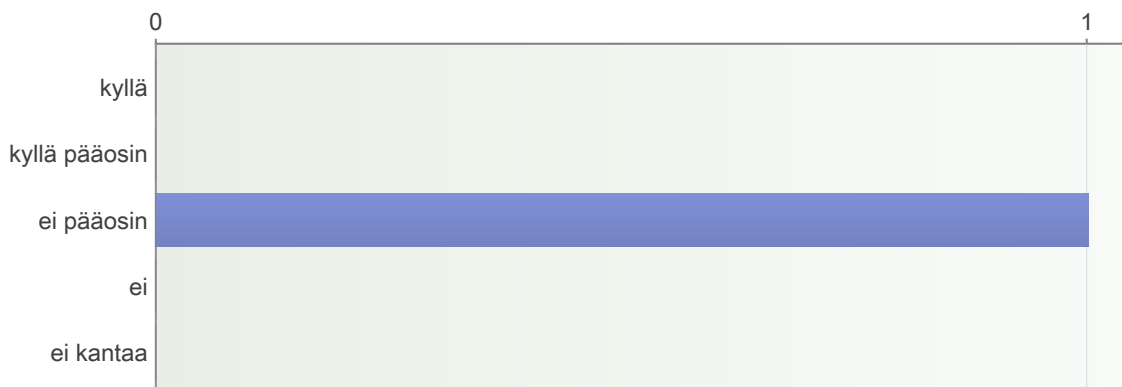

28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

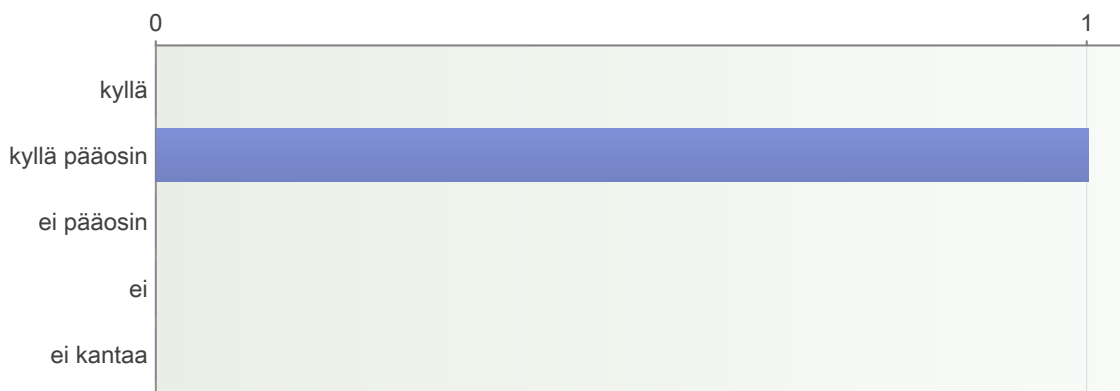
30. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Mitä yleisluontoinen sosiaaliohjaus sisältää jää epäselväksi. Kuka ohjausta tekee ja mitä osaamista ohjausta antavalta ammattilaiselta edellytetään. Yksityisissä sote-keskuksissa annettava neuvonta on liian kapeaa, koska siihen ei sisälly hallintopäätösten tekoa, mikä voi johtaa asiakkaan näkökulmasta asiointiin monella eri taholla. Ongelmaksi voi muodostua myös se, että sote-keskuksia syntyy paljon suhteessa ja maakunnassa oleviin hallintopäätöksiä tekeviin viranhaltioiden määrään.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

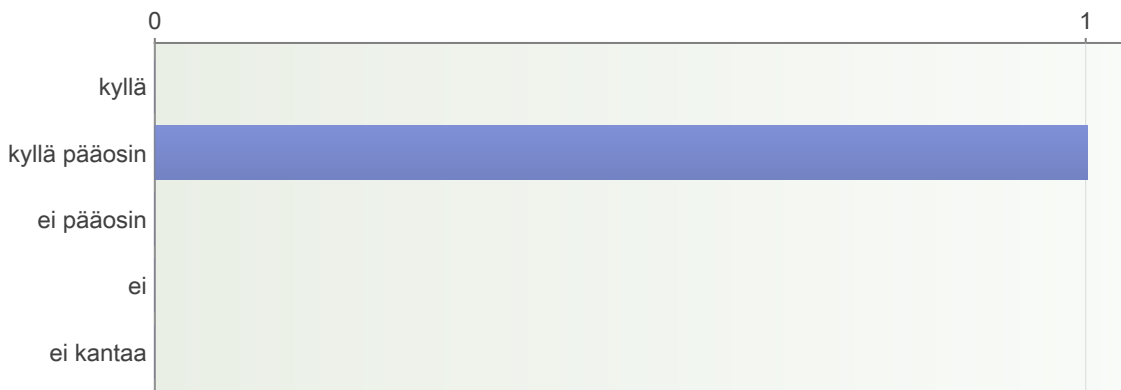
32. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan mahdollisuudet valita liikelaitos ovat tarkoituksenmukaiset. Asiakkaan saamiin palveluihin vaikuttaa se, noudattavatko maakuntien liikelaitokset yhtenäisiä hoidon perusteita ja hoitoon pääsyn ajat. Vrt. Länsipohja. Asiakkaan valintaan vaikuttaa myös se kuinka he voivat saada tietoa eri liikelaitosten toiminnasta ja palveluista.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Liikelaitoksen palveluyksikön/yksikön valinta edellyttää, että asiakkaalla on tukena laatutietoa ja tietoa jonotusajoista ja hoitoon pääsystä. On myös huomioitava asiakas-/potilasryhmät, joille itsellä ei ole kykyä valita palveluita kuten muistisairaat vanhukset ja vammaiset henkilöt sekä päihde- ja mielenterveysasiakkaat. Avoimeksi jää myös mikä taho kokoaa laatu- ja vertailutietoa. Mikä on Kansaneläkelaitoksen rooli tässä asiassa.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

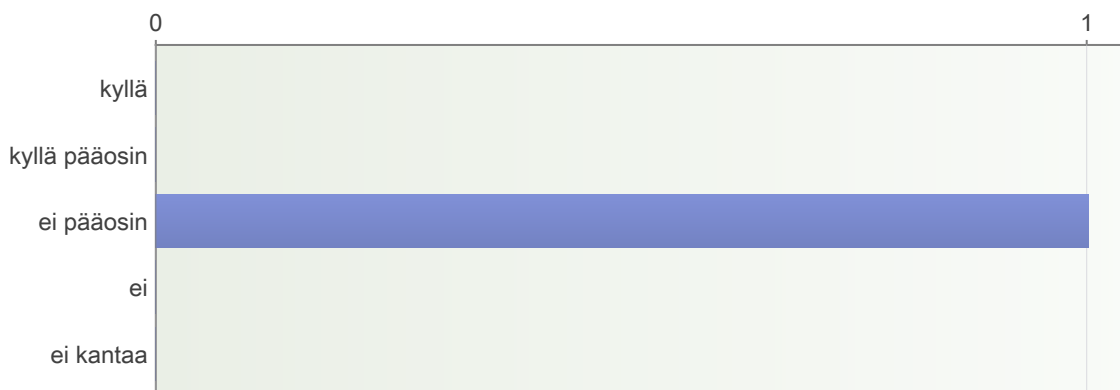
36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakasseteli ei mielestämme sovellu erikoissairaanhoidon vastaanotto toimintaan, polikliinisiin toimenpiteisiin ja leikkauksiin. Asiakassetelin myöntämiseen tarvittava palveluntarpeen arviointi lisää työn päällekkäisyyttä. Asiakassetelin käytön myötä erikoissairaanhoidon palvelut pirstoutuvat. Vaarana on, että asiakassetelin myötä suuri määrä kokenutta henkilökuntaan, kuten sairaanhoitajia, siirtyy yksityisen palvelukseen. Tämä puolestaan voi vaikeuttaa julkisensektorin päivystys- ja muun vaativan hoidon toteuttamista. Näin ollen yksityisiä palveluntarjoajia tulisi velvoittaa osallistumaan myös päivystystoimintaan. Asiakasseteli voi vaarantaa myös ammattihenkilöiden koulutuksen ja laadukkaan tutkimustoiminnan. Asiakassetelin sisältämä hoito tulee myös määritellä, niin että se kattaa myös mahdollisten komplikaatioiden hoidon ensisijaisessa hoitopaikassa. Kuinka ja missä potilaan jatkohoito tapahtuu asiakassetelin käytön jälkeen jää epäselväksi.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

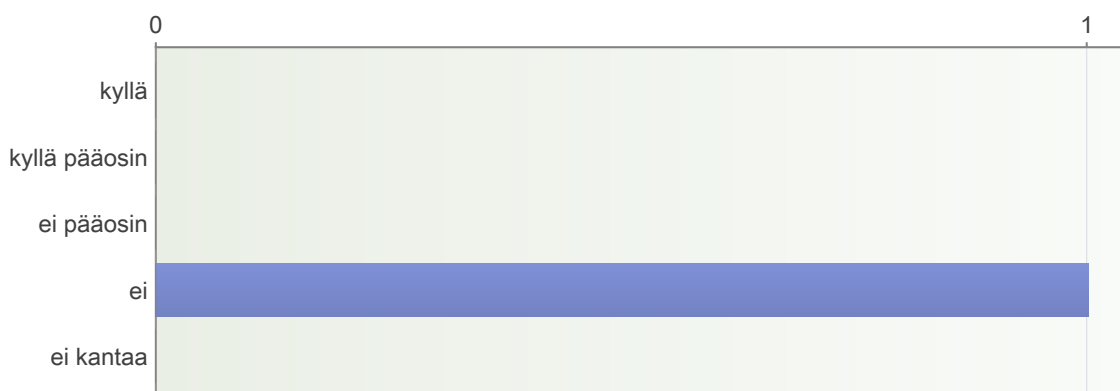
38. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelin käyttö mm. polikliinisissä ja kirurgissa toimenpiteissä voi vaarantaa lakisääteisten palvelujen toteutumisen.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

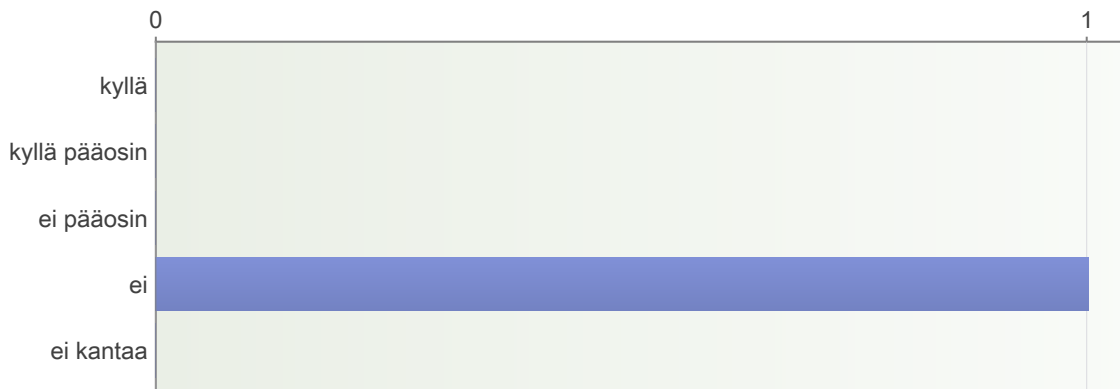
40. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen myötä syntyy paljon uusia palveluntuottajia, joilla ei ole riittävästi osaamista ja tietoa sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta ja tuottajaan liittyvistä velvollisuuksista.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

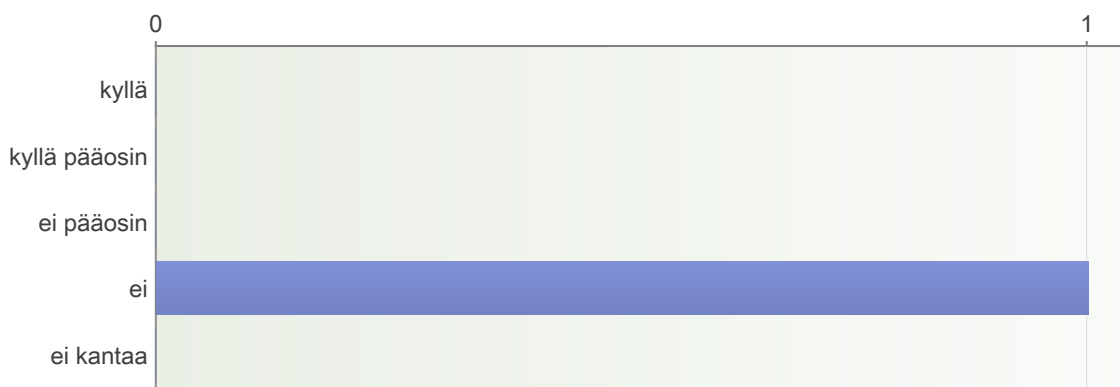
42. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Perustuslaki (6 ja 19 §) edellyttää kaikkien kansalaisten yhdenvertaista kohtelua ja julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Asiakasseteli voi lisätä palvelujen eri arvoisuutta, sillä henkilöt joilla ei ole kykyä arvioida ja verrata palveluja eivät niitä myöskään pysty yhdenvertaisesti käyttämään. Näin ollen esim. iäkkäät, monisairaat ja vammaiset henkilöt jäävät näiden palvelujen ulkopuolella ja siten eriarvoiseen asemaan. Tämän lisäksi palveluntuottaja voi valita asiakassetelillä palveluihin tulevat asiakkaat.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

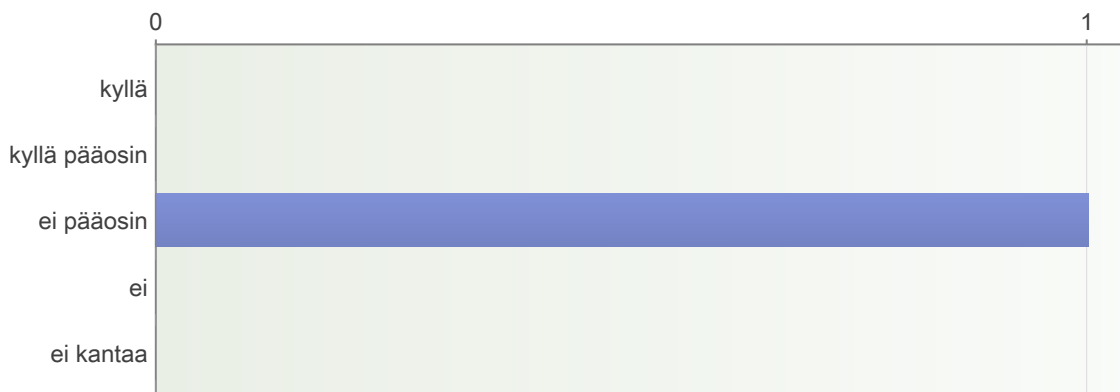
44. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakas voi itse valita asiakaspalveluntuottajan, mikä voi olla palveluntuottajan valitsema alihankkija. Huolestuttavaa on, kuinka maakuntapalvelujen järjestäjän pystyy toteuttamaan valvontatehtävänsä, jo käytettyjen alihankkijoiden määrä on suuri.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

46. Vapaamuotoiset huomiot.

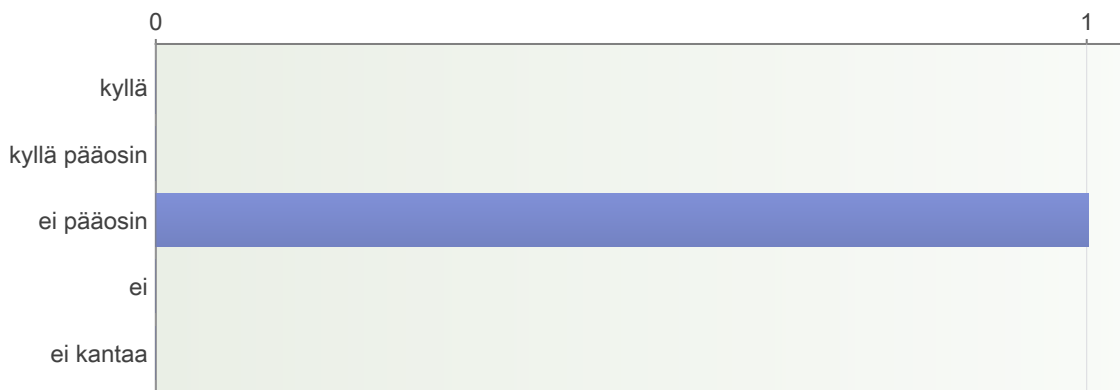
Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaisen budjetin käyttö lisää asiakkaan valinnan vapautta, jopa palvelun sisällön osalta. Henkilökohtaisen budjetin piiriin kuuluu ne henkilöt, joilla voi olla heikentynyt kyky koordinoida omaa palvelukokonaisuuttaan ja vaikuttaa siihen. Henkilökohtaista budjettia käytettäessä palvelujen koordinaatiovastuu olisi osittain asiakkaalla. Tämä ei lisää asiakkaan valinnanvapautta, jos hänen kykynsä valita palvelut on heikentynyt. Valinnan mahdollisuutta heikentää myös se, että palveluntuottajat voivat kieltäytyä ottamasta henkilökohtaiselle budjetilla asioivia asiakkaitaan.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

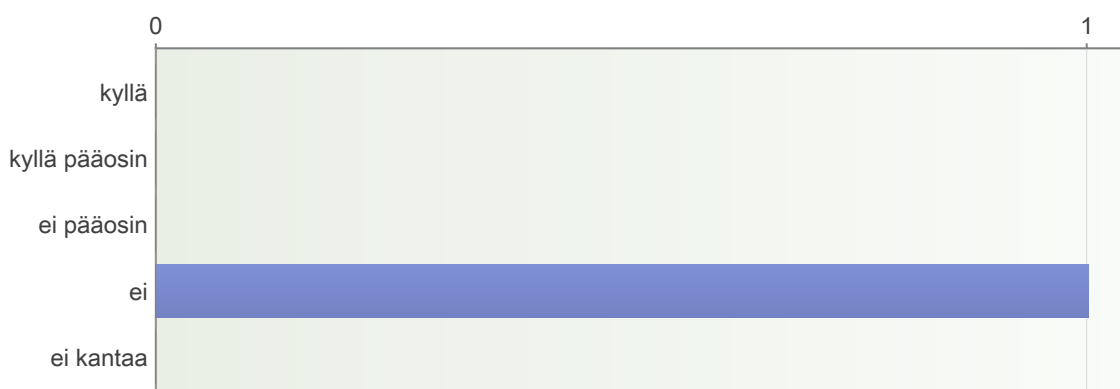
48. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ehdotuksen muodostama palvelukokonaisuus on monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava, mikä vaatii paljon ohjausresurssia ja osaamista. Asiakassuunnitelmien kautta pyritään integroimaan hoitoa, mutta niiden laatiminen maakunnan liikelaitoksessa vaatii paljon resursseja ja voi johtaa päällekkäiseen työhön sote-keskusten kanssa. Esityksessä ei tule esille kuinka sitova asiakirja asiakassuunnitelma on ja voiko sitä muuttaa ilman maakunnan tekemää uudelleen arviointia. Kenellä on vastuu palveluohjauksesta ja mikä on sen suhde maakunnan liikelaitokseen.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

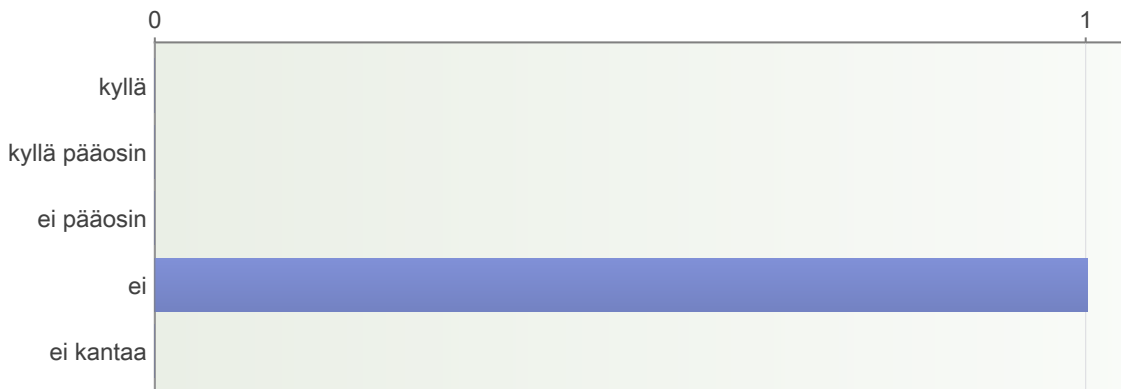
50. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnilla ei ole käytettävissä valtakunnallisesti yhtenäisiä kriteerejä palveluntuottajien valitsemiseksi, jolloin palvelujen yhteismitallisuutta ei voi arvioida. Palveluntuottajille tulisi luoda selkeät kriteerit, heidän vastuistaan, valvonnasta, hyväksytystä ja eettisestä mainonnasta, opiskelijoiden ohjausvelvoitteesta, ja velvollisuuksista henkilöstöä kohtaan.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämismääräysten toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

52. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kannatamme sitä, että maakunta voi asettaa palveluntuottajille ehtoja, jotka vastaavat paikallisiin olosuhteisiin. Huolestuttavaa on, ettei yksityisissä sote-keskuksissa ole mahdollista tehdä hallintopäätöksiä, mikä vaikeuttaa mm. sosiaalipalvelujen järjestämistä.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

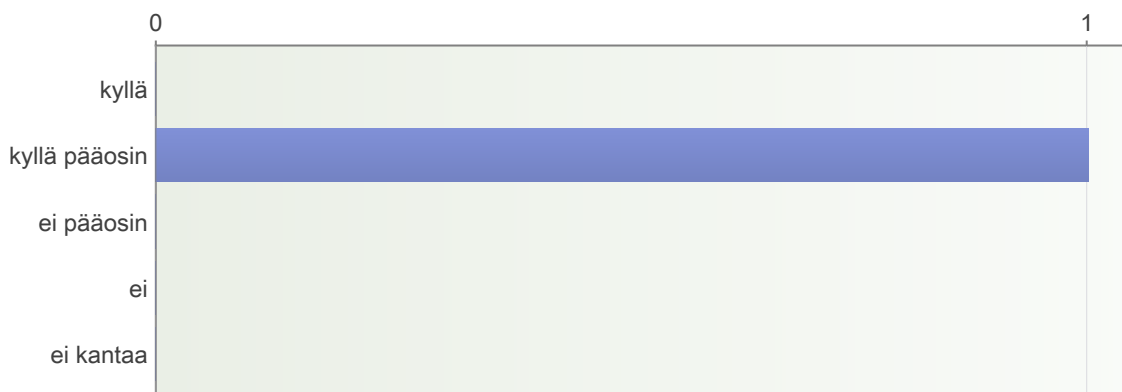

54. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

56. Vapaamuotoiset huomiot.

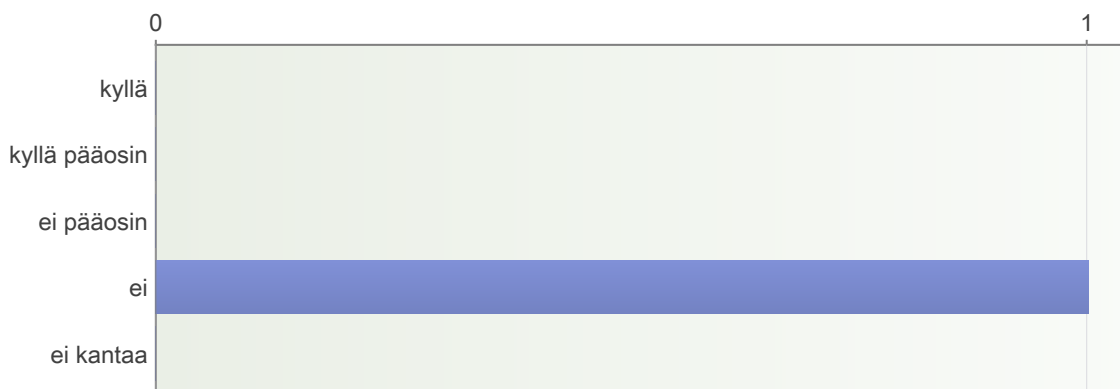
Vastaajien määrä: 1

- Pidämme tärkeänä, että esityksessä on viitattu järjestämislakiin, jossa määritellään suoran palveluntuottajien velvollisuus ottaa harjoitteluun opiskelijoita koulutuksesta vastaavasta yliopistosta tai maakunnasta. Maakunnan järjestämä koulutus kattaa myös ammattikorkeakoulu- ja toisen asteen opiskelijat. Tämä varmistaa sosiaali- ja terveysalan opetus-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa ja laadukkaan työelämälähtöisen opetuksen tulevaisuudessa. Tärkeää on, että näin maakunta voi velvoittaa kaikki palveluntuottajat kehittämään koulutusta yhdessä.
Laissa tulisi määritellä myös millaisia sanktioita palveluntuottajille on mahdollista asettaa ja miten palveluntuottajan tulee huomioida henkilöstön hyvinvointi. Myös palkattavan henkilöstön osaamisvaatimukset tulee olla riittävät työtehtävään nähden ja ne tulee määritellä selkeästi. On erittäin tärkeää, että esimerkiksi kotona vanhuksia hoitavilla henkilöillä on riittävä koulutus ja ammattieettinen pohja, mikä tulee turvata osaltaan suunnitellulla ja säännöllisellä valvonnalla.
Edelleen tulisi määritellä mitä velvoitteita palveluntuottajalla on konkurssitilanteessa tai jos toiminta loppuu ennen sopimuksen päättymistä.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

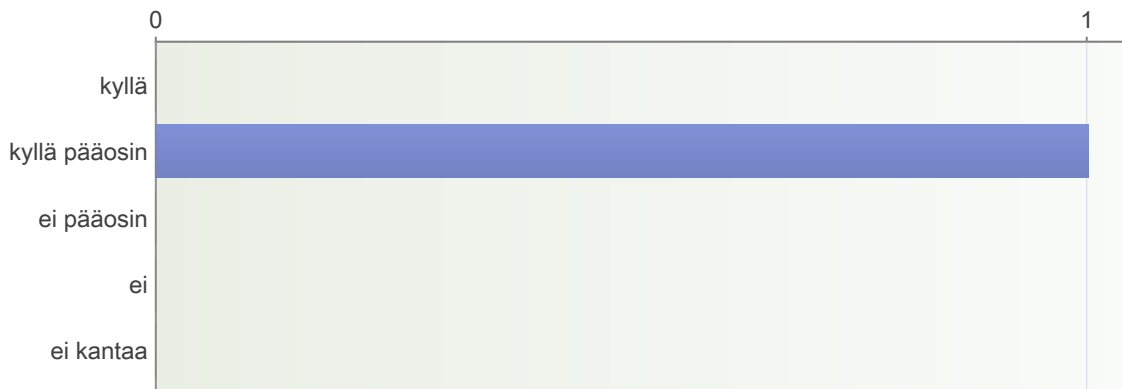
58. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kapitaatioperustainen rahoitus voi johtaa siihen, että palveluntuottajat suosivat vähän palveluja tarvitsevia ja paljon palveluja tarvitsevat saavat huonompia palveluja, mikä tarkoittaa alihoitoa.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

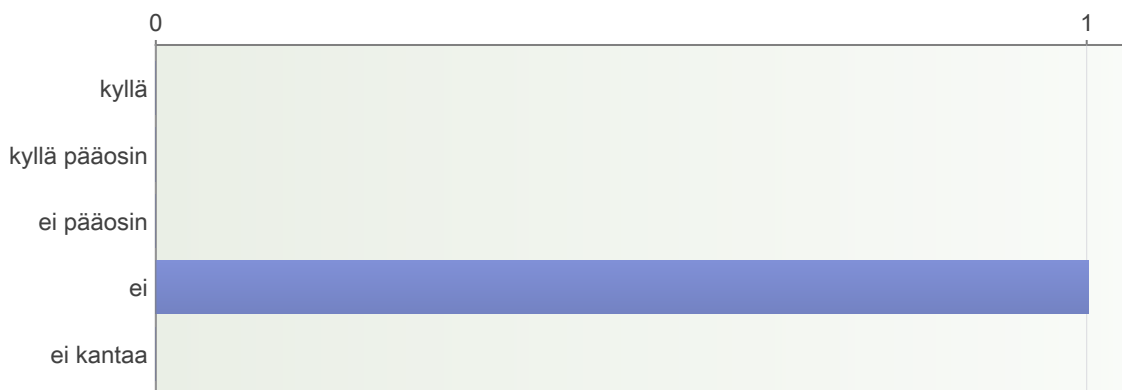
60. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pidämme kannatettavana, että maakunta voi huomioida korvauksissa alueen erityispiirteet. Mielestämme on tärkeää, että korvaukset tukevat vaikuttavia, terveyttä ja hyvinvointia tukevia palveluita.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

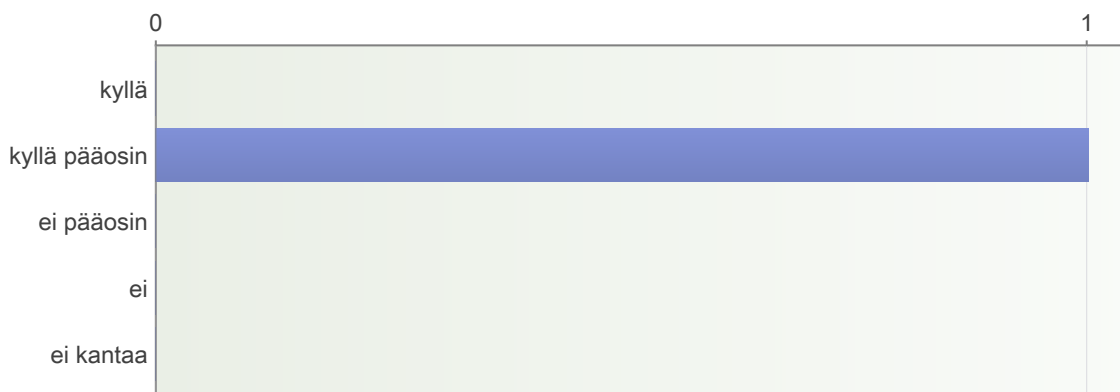
62. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaarana on, että yksityiset sote-keskukset markkinoivat palvelujaan aggressiivisesti juuri vähän palveluita käyttäville henkilöille, kuten työterveyshuollon asiakkaille. Julkinen sektorilla on vastuu koko palveluketjun toiminnasta. Julkisissa sote-keskuksissa on terveys- ja sosiaalipalvelut integroituvat tehokkaammin, mikä voi ohjata paljon palveluja käyttäviä asiakkaita julkisten sote-keskusten asiakkaiksi.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakaseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

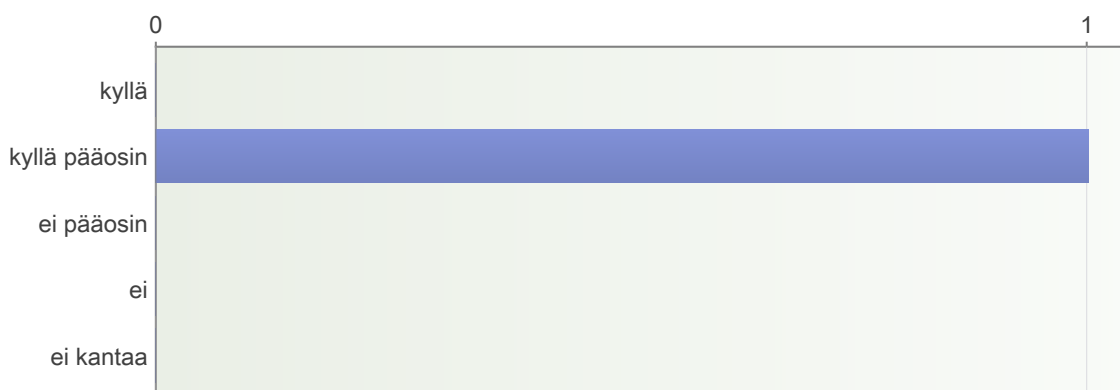
64. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Mikäli asiakasetelillä annettavat palvelut säilyvät tämän esityksen mukaisina, voi se johtaa epäterveeseen kilpailuun työvoimasta julkisen ja yksityisen sektorin välillä.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

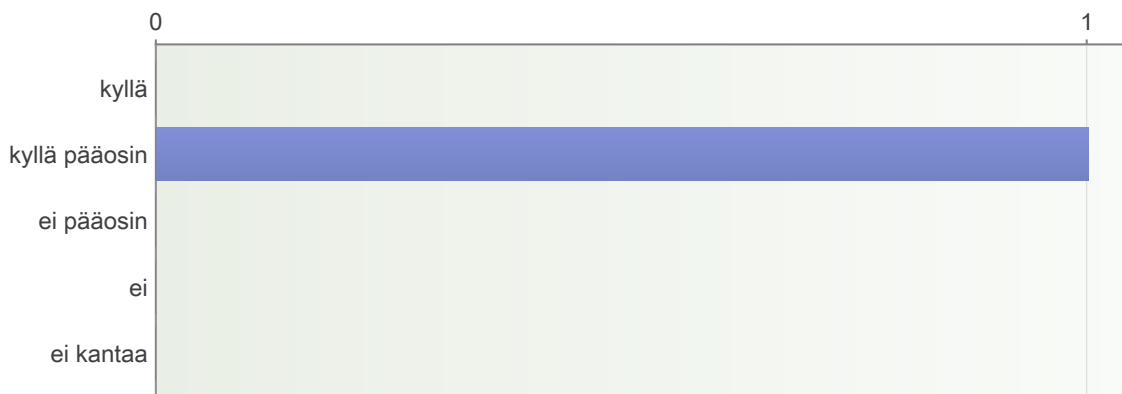
66. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelutuottajien määrän mahdollinen lisääntyminen turvaavat palvelujen saatavuuden, ainakin tiheään asutuilla aluilla. Mielestämme ongelmallista on, että myös työterveydenhuollon ja yksityisten palvelujen piirissä olevien asiakkaiden on pakko valita suoran valinnan palveluja tuottava sote-keskus. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista kustannusten näkökulmasta.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalvveluiden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Ei vastauksia.

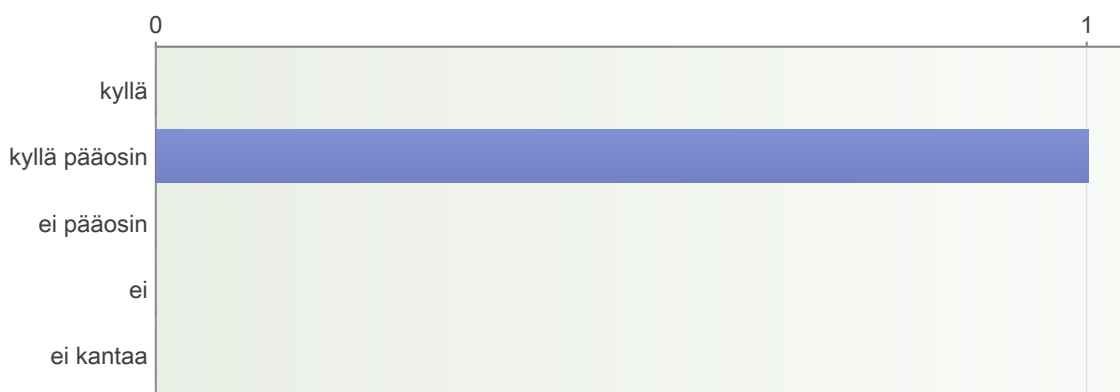
70. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pienten palveluntuottajien näkökulmasta tietojärjestelmien vaatimukset voivat heikentää toimintaedellytyksiä.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

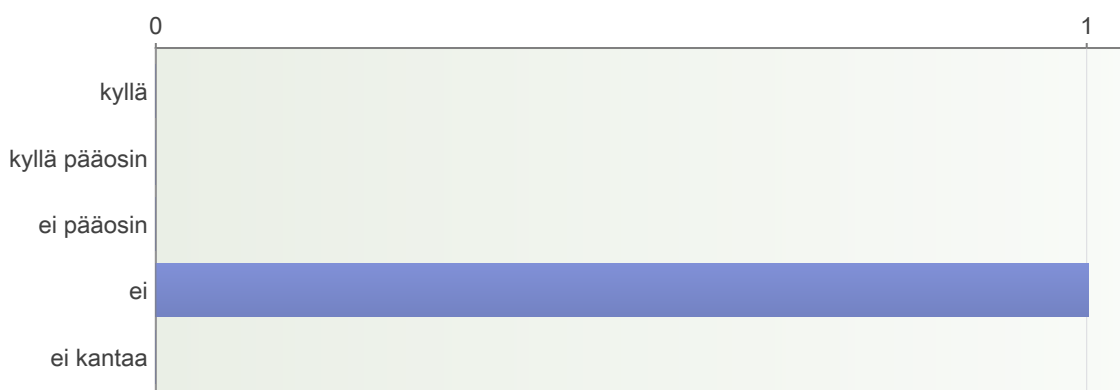
72. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pienten palveluntuottajien on mahdollista toimia mm. alihankkijoina. Pienillä palveluntuottajilla ei ole kuitenkaan mahdollista resursoida mainontaan siinä määrin kuin suuret palveluntuottajat voivat sitä tehdä. Näin ollen palveluntuottajaksi pääsy voi olla vaikeaa. Tämän lisäksi tietojärjestelmien kalleus voi kaventaa toimintaedellytyksiä.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen vaikutusten arvioinnista puuttuu kokonaan arviointi siitä mitä henkilöstövaikutuksia lailla tulee olemaan.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Esityksessä ei ole tehty lainkaan vaikuttavuusarvioita henkilöstövaikutuksista. Mielestämme esityksellä on useita vaikutuksia henkilöstöön, kuten määräaikaisten työsuhteiden ja 0-sopimusten määrän kasvu sekä vuokratyövoiman määrän lisääntyminen. Laki voi johtaa myös pakkoyrittäjyyteen, mikä voi lisätä henkilön työmäärää ja laskea ansiotasoa. Työmatkat voivat pidentyä ja liikkuminen eri työpisteiden välillä kasvaa. Näiden kulujen korvaaminen tulee sopia etukäteen. On mahdollista myös, että työpäivät pirstoutuvat. Kaikella tällä on vaikutusta henkilöstön jaksamiseen, työkyvyn heikkenemiseen, vaikutukset alan vetovoimaisuuteen. Muutos edellyttää henkilöstön koulutusta ja hyvää perehdytystä.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Ei vastauksia.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Vastaajien määrä: 1

- Yleiset perustelut sivu 16 viimeinen kpl. kohta 3.
”Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan sosiaali- ja terveyskeskuksessa annettaisiin terveydenhuollon neuvontaa ja ohjausta. Neuvonta ja ohjaus kattaisivat terveydenhuollon ammattihenkilön tarjoaman tavanomaisten terveysongelmien neuvonnan ja ohjauksen palveluihin hakeutumisessa sekä tarvittaessa ohjauksen yhteispäivystyspalveluihin”.

Tässä tuotava selkeästi esille, että terveydenhuollon ammattihenkilöllä tarkoitetaan myös sairaanhoitajia sekä terveydenhoitajia. On tärkeää määritellä etäyhteyksillä tapahtuva vastaanotto toiminta. Tärkeää tuoda esille, että sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat toteuttavat vastaanotto toimintaa etäyhteyksillä. Sairaanhoitaja tarjoaa digitaalisia palveluita. Sairaanhoitajat myös ohjaavat asiakkaita perinteisten tai digitaalisten palvelujen pariin.

3 luku Suoran valinnanpalvelut

18 §. Tässä tulisi kuvata selkeästi, että terveydenhuollon ammattihenkilöllä tarkoitetaan myös sairaanhoitajaa.

5 luku Asiakasseteli

24 §. Asiakassetelipalvelut. Pykälässä säädettäisiin palveluista, joiden tuottamisessa maakunnan olisi otettava käyttöön asiakasseteli.

Tässä tuotava selkeästi esille, että terveydenhuollon ammattihenkilöllä tarkoitetaan myös sairaanhoitajia sekä

terveydenhoitajia ja heidän vastaanottoimintaansa, myös etävastaanottoja. Juuri sairaanhoitaja ja terveydenhoitajat toteuttavat asiakassuunnitelman mukaista sairauden omahoidonohjausta ja seurantaa.

Äitiys- ja lastenneuvolassa työskentelee suurimmaksi osaksi terveydenhoitajia, jotka ovat taustakoulutukseltaan sairaanhoitajia. Neuvolapalvelujen siirtyessä asiakassetelillä maksettavaksi palveluiksi on määriteltävä erittäin tarkasti palvelun sisältö